

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BD/333/22/87

OPINIA PUBLICZNA
O INSTYTUCJACH I ORGANIZACJACH SPOŁECZNO-POLITYCZNYCH
ORAZ POLITYKACH

Komunikat z badań

Grudzień 1987 r.

Spółecznym zaufaniem do instytucji, grup i organizacji odgrywających ważną rolę w życiu społeczno-politycznym kraju oraz opiniami o ludziach aktywnych w życiu publicznym Centrum zajmuje się systematycznie od kilku lat, co pozwala przedstawić wyniki listopadowego sondażu¹ na tle rezultatów poprzednich badań przeprowadzonych na próbach dobranych według tych samych reguł.

1. Zaufanie do instytucji, grup i organizacji odgrywających ważną rolę w życiu społecznym i politycznym

Przyjęliśmy, że wskaźnikiem zaufania /bądź jego braku/ do określonej instytucji, organizacji czy grupy jest odpowiedź na pytanie, czy jej działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Z tego punktu widzenia badani oceniali czternaście różnych instytucji, grup lub organizacji.

Przedstawione w tabeli 1 dane wskazują na utrzymywanie się w okresie od grudnia '85 do listopada '87 wyraźnej prawidłowości. Spośród ocenianych instytucji, grup i organizacji zaufaniem zdecydowanej większości /ponad 60%/ ankietowanych cieszą się: Kościół, wojsko, Sejm, Rada Państwa, rząd. Odsetek badanych okazujących zaufanie PRON-owi, PZPR, związkom zawodowym, MO i resortowi spraw wewnętrznych, środkom masowego przekazu, ZSL oraz SD waha się od 40 do 60%, równocześnie znaczna część /20-30%/ respondentów wyraża nieufność do nich. Szczególnie mały odsetek /15-20/ deklaruje zaufanie do opozycji; nieufnych wobec niej jest 40-49%.

Wyniki ostatniego /listopadowego/ sondażu wskazują na utrzymywanie się tej ogólnej tendencji, równocześnie jednak można zauważyć dość niepokojące zjawisko - w porównaniu z badaniami poprzednimi /grudzień '86 i lipiec '87/ zmniejszyło się zaufanie do

¹ Badanie zrealizowano w terminie 16-19 listopada 1987 r. na ogólnopolskiej losowej próbie dorosłej ludności /N=1498/. Charakterystykę badanej próby zamieszczono w aneksie.

Tabela 1

w procentach

Instytucje, grupy, organizacje	Badani określający swój stosunek do poszczególnych instytucji według terminów badań														
	XII '85			VII '86			XII '86			VII '87			XI '87		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Sejm	79,3	9,3	11,4	75,7	13,6	10,7	79,4	9,3	11,3	78,0	10,1	11,9	70,7	16,7	12,6
Rząd, Rada Ministrów	77,1	13,2	9,7	71,6	18,3	10,1	69,9	17,2	12,9	72,7	15,2	12,1	63,0	24,0	13,0
Wojsko	81,0	11,4	7,6	77,8	13,7	8,5	77,3	12,1	10,6	77,4	9,2	13,4	75,0	13,8	11,2
PRON	53,3	22,2	24,6	53,1	20,9	26,0	52,0	23,0	25,0	52,3	19,9	27,8	46,3	28,4	25,3
PZPR	52,6	28,2	19,2	56,4	26,9	16,7	49,5	30,8	19,7	53,1	26,3	20,6	44,3	37,0	18,7
Kościół	80,3	9,6	10,1	79,6	12,4	8,0	80,0	10,0	10,0	82,0	8,6	9,4	78,8	13,0	8,2
Rada Państwa	76,1	8,7	15,2	72,6	12,6	14,8	71,7	11,5	16,8	76,5	9,4	14,1	64,7	18,2	17,1
Związki zawodowe	58,3	23,1	18,6	57,6	24,3	18,1	56,3	23,9	19,8	50,6	25,1	24,3	47,3	30,5	22,2
MO i resort spraw wewnętrznych	53,3	31,2	15,5	55,7	29,9	14,4	53,8	28,6	17,6	59,5	22,5	18,0	53,0	31,5	15,5
Opozycja	20,5	45,7	33,8	19,3	43,5	37,2	15,8	49,0	35,2	18,3	41,4	40,3	16,3	45,0	38,7
Środki masowego przekazu	.	.	.	60,0	29,7	10,3	48,7	35,7	15,6	54,0	25,0	21,0	52,2	34,8	13,0
ZSL	56,6	11,5	31,9	46,0	18,6	35,4
SD	50,1	12,2	37,7	40,0	19,0	41,0

a - zaufanie,

b - nieufność,

c - brak zdania.

wszystkich ocenianych instytucji, grup i organizacji: ubyło ufających im, przybyło zaś wyrażających nieufność /tab.2/. Jest to widoczne szczególnie w przypadku Rady Państwa, rządu, PZPR i Sejmu, co można tłumaczyć ogólnie złym stanem nastrojów społecznych w listopadzie '87. Odpowiedzi na inne pytania ankiety wskazują na wyraźny wzrost napięcia społecznego, znaczne zaniepokojenie stanem gospodarki, lęk przed dalszym pogarszaniem się poziomu życia, poczucie braku perspektyw na przyszłość².

Przedstawione w tabeli 1 dane warto uzupełnić o informacje dotyczącą zaufania wobec Rady Konsultacyjnej przy Przewodniczącym Rady Państwa, mierzonego po raz pierwszy w listopadzie '87 - deklarowało je 39,6% badanych, 15,4% wyrażało nieufność, 45% zaś nie miało zdania na ten temat.

Analizując odpowiedzi badanych zadaliśmy sobie pytanie, czy istnieje związek między zaufaniem okazywanym określonym instytucjom, grupom i organizacjom a społeczno-demograficznymi cechami badanych. Na potrzeby dalszej analizy stworzyliśmy syntetyczny wskaźnik tego zaufania, który będziemy nazywać "średnim poziomem zaufania". Wskaźnik ten przybiera wartości od 100 do 0. Średni poziom zaufania przybrałby wartość 100, gdyby wszyscy badani jednomyślnie zgodzili się, że działalność określonej instytucji dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Gdyby z kolei wszyscy odpowiedzieli przecząco, wartość średniego poziomu zaufania wynosiłaby 0.

W tabeli 3 przedstawiono wartości średniego poziomu zaufania do rządu, Sejmu, PZPR, Kościoła i opozycji dla różnych grup badanych wyodrębnionych ze względu na ich cechy. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że zaufanie do poszczególnych instytucji, grup i organizacji najsilniej różnicują trzy zmienne:

1/ przynależność do organizacji społeczno-politycznych - członkowie PZPR bardziej niż pozostali badani ufają rządowi, Sejmowi i partii, wyraźnie mniej Kościołowi i opozycji;

2/ doświadczenie polityczne - byli członkowie "Solidarności" są bardziej niż pozostali nieufni wobec rządu, Sejmu i PZPR, częściej zaś ufają Kościołowi i opozycji;

² Zob. opracowanie: *Jak minął rok 1987?* CBOS, grudzień 1987 r.

Tabela 2

w procentach

Instytucje, grupy, organizacje	Różnica pomiędzy odsetkiem badanych okazujących zaufanie w listopadzie '87 a odpowiednimi odsetkami w:	
	XII '86	VII '87
Sejm	-8,7	-7,3
Rząd	-6,9	-9,7
Wojsko	-2,3	-2,4
PRON	-5,7	-6,0
PZPR	-5,2	-8,8
Kościół	-1,2	-3,2
Rada Państwa	-7,0	-11,8
Związki zawodowe	-9,0	-3,3
MO i resort spraw wewnętrznych	-0,8	-6,5
Opozycja	-0,5	-2,0
Środki masowego przekazu	+3,5	-1,8

Tabela 3

w punktach

Cechy badanych	Średni poziom zaufania do poszczególnych instytucji mierzony na skali od 0 do 100 punktów				
	rząd	Sejm	PZPR	Kościół	opozycja
1	2	3	4	5	6
<u>Płeć</u>					
Mężczyzna	60,8	66,0	49,6	70,8	37,3
Kobieta	62,3	68,5	51,4	75,7	38,2
<u>Wiek</u>					
do 24	61,6	66,0	48,2	72,7	44,7
25-34	58,6	64,6	47,9	68,6	34,1
35-44	63,1	70,9	52,0	71,6	35,4
45-60	60,9	66,4	50,7	74,5	40,2
Ponad 60 lat	65,7	70,2	54,7	79,8	36,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	64,6	25,8	40,1	76,7	38,3
Miasto	60,0	26,3	59,9	70,9	37,2

1	2	3	4	5	6
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	63,6	69,0	53,0	78,2	38,7
Zasadnicze zawodowe	61,1	66,9	51,3	72,7	38,7
Średnie	60,1	65,4	47,4	70,4	36,4
Wyższe	60,7	68,2	50,7	63,7	35,9
<u>Przynależność do organizacji</u>					
Należący do:					
- PZPR	68,2	73,0	63,5	56,6	24,3
- innych organizacji	63,4	70,4	53,1	73,0	39,4
Nie należący do żadnej organizacji	59,3	64,4	46,6	76,7	39,4
<u>Doświadczenie polityczne przed 13 grudnia 1981 r.</u>					
Należący do:					
- NSZZ "Solidarność"	55,9	63,6	44,1	76,3	41,8
- innych związków zawodowych	64,6	71,9	56,7	65,3	31,2
Nie należący do związków zawodowych	62,6	67,0	50,8	74,8	38,6
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>					
Wierzący, praktykujący regularnie	60,9	66,4	49,6	81,3	40,9
Wierzący, praktykujący nieregularnie	60,6	68,7	50,1	71,8	37,1
Wierzący, ale niepraktykujący	63,8	68,6	52,5	56,9	30,4
Niewierzący	67,4	67,4	56,7	49,3	29,8
<u>Sytuacja materialna /w ocenie respondentów/</u>					
Zła	55,8	64,5	43,6	74,4	41,0
Średnia, przeciętna	64,1	67,8	53,0	72,9	35,0
Dobra	68,0	72,2	59,5	71,3	38,7

3/ własna sytuacja materialna - oceniający ją jako złą rzadziej niż pozostali /zwłaszcza w porównaniu z uważającymi własną sytuację za dobrą/ okazują zaufanie rządowi, Sejmowi i PZPR, częściej natomiast opozycji oraz nieznacznie częściej Kościołowi.

Warto zwrócić uwagę także na inne mniej wyraźne zależności. Ludzie bardzo młodzi /do 24 lat/ i młodzi /25-34 lat/ okazują mniejsze niż starsi zaufanie do PZPR, dość dużym zaś zaufaniem cieszy się wśród nich opozycja. Interesująco rysuje się także związek pomiędzy stosunkiem do wiary i praktyk religijnych a zaufaniem do wybranych instytucji, grup i organizacji. Ludzie wierzący i praktykujący średnio nieco mniej niż niewierzący ufają partii, natomiast wyraźnie wyższy niż wśród niewierzących jest średni poziom ich zaufania do opozycji. Ponadto, co jest oczywiste, wśród wierzących i regularnie praktykujących szczególnie wysoki jest średni poziom zaufania do Kościoła.

2. Opinie o politykach

Opinie o ludziach aktywnych w życiu społecznym i politycznym kraju /nazwanych dla uproszczenia "politykami"/ analizowaliśmy w dwóch wymiarach: zaufania, jakim cieszą się w społeczeństwie, oraz ich popularności.

Miarą zaufania do polityków - podobnie jak w przypadku instytucji - było pytanie, czy ich działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Badaliśmy zaufanie do czterech wybranych osób: przewodniczącego Rady Państwa, I sekretarza KC PZPR Wojciecha Jaruzelskiego, premiera Zbigniewa Messnera, prymasa Polski kardynała Józefa Glempa oraz Lecha Wałęsy i osób skupionych wokół niego /tab.4/.

Zdecydowana większość badanych - z reguły ponad 3/4 - deklarowała zaufanie do gen.W.Jaruzelskiego i prymasa J.Glempa, nieco mniej /64,6-60,4%/ - do Z.Messnera. Średni poziom zaufania do tych osób w listopadzie '87 wynosił /w punktach/:

J.Glemp	75,9
W.Jaruzelski	69,7
Z.Messner	61,9
L.Wałęsa i osoby skupione wokół niego	36,1

Porównanie wyników ostatniego sondażu z danymi z grudnia⁸⁶ i lipca⁸⁷ wykazuje, że zaufanie do wymienionych osób zmalało /tab.5/.

W celu ustalenia popularności polityków przedstawiono badanym listę 27 nazwisk osób aktywnych w życiu społeczno-politycznym kraju z prośbą o wypowiedź, czy poszczególne osoby: zyskały ich sympatię, nie zyskały sympatii, są im obojętne lub czy są im nie znane /tab.6/.

Z kolejnych sondaży /od grudnia⁸⁵ do listopada⁸⁷/ wynika, że w polskim życiu publicznym największą popularnością cieszą się W.Jaruzelski i J.Glemp. Zdecydowana większość badanych darzy ich sympatią, a tylko niewielki odsetek ankietowanych wybiera odpowiedź "nie zyskał mojej sympatii" /tab.7/. Popularność pozostałych polityków mierzona w kolejnych badaniach raz jest mniejsza, raz większa i trudno w tym zakresie wskazać na wyraźne prawidłowości.

Interesujące nas osoby można podzielić na postacie ogólnie znane oraz "specjalistów". Ci ostatni zajmują często bardzo ważne stanowiska, jednakże w swej aktywności skupiają się przede wszystkim na określonych sferach życia społecznego, gospodarczego czy politycznego i są znani przede wszystkim w pewnych grupach zawodowych. Do grupy polityków "specjalistów" obecnie można zaliczyć na przykład: J.Głównczyka, T.Porebskiego, J.Kozioła. Wśród polityków ogólnie znanych można wyróżnić grupę osób popularnych, to znaczy takich, które mają więcej sympatyków niż "przeciwników". Do grona tego należą na przykład: A.Krawczuk, Z.Sadowski, M.Orzechowski, Z.Michałek, F.Siwicki, J.Dobraczyński, R.Malinowski, Z.Messner /popularność trzech ostatnich osób w 1987 roku nieco zmalała/.

Tabela 4

w procentach

Politycy	Badani określający swój stosunek do poszczególnych polityków według terminów badań											
	VII '86			XII '86			VII '87			XI '87		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
W. Jaruzelski	77,0	12,4	10,6	78,2	10,6	11,2	82,0	7,6	10,4	73,2	15,2	11,6
Z. Messner	64,6	14,0	21,4	60,4	21,7	17,9
J. Głemp	85,0	5,6	9,4	87,6	4,4	8,0	86,8	4,1	9,1	82,6	9,3	8,1
L. Wałęsa	28,5	38,6	32,9	20,0	48,0	32,0	18,2	40,3	41,5	18,5	48,4	33,1
a - zaufanie, b - nieufność, c - brak zdania.												

Tabela 5

w procentach

Politycy	Różnica pomiędzy odsetkiem badanych okazujących zaufanie w listopadzie '87 a odpowiednimi odsetkami w:	
	XII '86	VII '87
W. Jaruzelski	-5,0	-8,8
Z. Messner	.	-4,2
J. Głemp	-5,0	-4,2
L. Wałęsa	-1,5	-0,3

Tabela 6

Politycy	Badani określający swój stosunek do poszczególnych polityków			
	sympatia	brak sympatii	obojętność	nieznajomość
	%			
W. Baka	10,6	11,7	26,0	51,7
K. Barcikowski	14,5	26,8	36,0	22,7
J. Baryła	8,4	13,4	33,4	44,8
J. Czyrek	13,8	20,1	38,3	27,8
J. Dobraczyński	31,2	21,2	29,0	18,6
J. Glemp	75,4	6,7	14,3	3,9
J. Główczyk	4,7	8,4	24,2	62,7
W. Jaruzelski	63,4	14,6	16,7	5,3
C. Kiszczak	15,4	22,1	32,0	30,5
M. Kotański	29,6	32,8	22,0	15,6
J. Kozioł	5,9	6,5	21,0	66,6
A. Krawczuk	49,8	4,9	18,8	26,5
R. Malinowski	26,6	11,6	34,5	27,0
Z. Messner	36,0	23,0	31,0	10,0
Z. Michałek	18,6	9,4	24,0	48,0
A. Miodowicz	16,2	27,8	32,5	23,5
T. W. Miłyńczak	9,1	9,3	31,0	50,6
M. Orzechowski	18,5	8,1	36,4	37,0
T. Porębski	4,6	7,4	23,3	64,7
M. F. Rakowski	26,1	38,8	24,1	11,0
Z. Sadowski	17,1	8,3	22,6	52,0
F. Siwicki	17,1	11,9	34,2	36,8
Z. Szałajda	15,6	16,2	36,6	31,6
J. Urban	28,8	48,1	17,6	5,5
L. Wałęsa	20,4	36,0	31,6	12,0
M. Woźniak	9,6	7,9	28,3	54,2

Tabela 7

w procentach

Politycy	Badani określający swój stosunek do poszczególnych polityków według terminów badań																	
	XII'85			VII'86			XII'86			IV'87			VII'87			XI'87		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
W. Baka
K. Barcikowski	28,3	37,9	33,3	26,7	31,4	41,9	19,2	37,6	43,2	.	.	.	19,1	20,8	60,1	14,5	26,8	58,7
J. Baryła	.	.	.	12,6	20,6	66,8	9,7	21,3	69,0	.	.	.	9,3	10,2	80,5	8,4	13,4	78,2
J. Czyrek	27,1	29,3	43,0	27,7	22,5	49,8	18,9	15,4	65,7	13,8	20,1	66,1
J. Dobraszyński	38,4	31,4	29,2	38,3	25,5	36,2	38,0	27,8	34,2	35,1	29,2	35,1	33,8	18,2	48,0	31,2	21,2	47,6
J. Glomp	82,6	11,0	6,2	80,9	9,2	9,9	82,7	7,2	10,1	.	.	.	76,3	4,7	18,5	75,4	6,7	17,9
J. Głowczyk	.	.	.	8,9	13,0	78,1	4,1	7,1	88,8	4,7	8,4	86,9
W. Jaruzelski	71,3	21,3	7,3	71,2	20,6	8,2	69,9	18,2	11,9	58,9	24,3	16,8	69,1	8,6	22,3	63,4	14,6	22,0
C. Kiszczał	17,3	39,5	42,6	18,9	32,6	48,5	15,1	33,9	51,0	15,2	36,6	48,2	15,1	21,3	63,6	15,4	22,1	62,5
M. Kotański	42,2	17,3	40,5	.	.	.	21,6	20,1	58,3	29,6	32,8	37,2
J. Koziół	5,0	5,2	69,8	5,9	6,5	87,6
A. Krawczuk	47,8	4,2	48,0	49,8	4,9	45,3
R. Malinowski	34,1	19,1	46,8	26,5	17,1	56,4	31,2	16,9	51,9	31,3	19,8	48,9	28,6	10,6	60,8	26,6	11,6	61,8
Z. Messner	50,9	14,4	34,2	43,0	19,1	38,0	52,0	18,9	29,1	37,7	29,7	32,6	36,3	14,5	49,2	36,0	23,0	41,0
Z. Michałek	.	.	.	21,2	11,0	67,8	16,3	9,2	74,5	18,6	9,4	72,0
A. Miodowicz	26,8	28,6	43,7	23,3	32,3	44,4	32,0	31,6	36,4	24,3	40,1	35,6	18,1	23,3	58,6	16,2	27,8	56,0
T.W. Międzyzak	.	.	.	14,1	14,5	71,4	9,1	6,8	15,9	9,1	9,3	81,6
M. Orzechowski	21,1	15,5	62,4	16,3	14,6	69,1	.	.	.	25,0	18,6	56,4	17,2	8,7	74,1	18,5	8,1	73,4
T. Porebski	.	.	.	10,1	13,5	76,5	4,5	6,6	88,9	4,6	7,4	88,0
M.F. Rarowski	32,5	52,9	14,6	31,2	47,2	21,6	27,2	51,0	21,8	30,0	49,1	20,9	27,1	34,7	38,2	26,1	38,8	35,1
Z. Sałowski	17,1	8,3	74,6
F. Siwicki	.	.	.	19,2	21,8	59,0	16,8	9,6	73,6	17,1	11,9	71,0
Z. Szajda	.	.	.	18,0	18,9	63,2	.	.	.	18,6	26,6	54,8	13,2	12,2	74,6	15,6	16,2	67,8
J. Urban	.	.	.	19,8	67,1	13,1	22,5	64,9	12,6	30,8	56,3	12,9	28,8	41,7	29,5	28,8	18,1	23,1
M. Woźniak	.	.	.	11,1	13,6	75,3	10,4	6,4	83,2	9,6	7,9	82,4
L. Wałęsa	44,8	41,6	13,3	34,9	45,2	19,8	31,6	42,2	26,2	38,6	32,3	29,1	24,2	29,0	46,8	20,4	36,0	43,6

a - sympatia, b - brak sympatii, c - niezajomość lub obojętność.

Najbardziej kontrowersyjną postacią roku 1987 wydaje się Marek Kotański. Pod koniec ubiegłego roku cieszył się znaczną sympatią. W roku bieżącym stracił część zwolenników i obecnie odsetki darzących i nie darzących go sympatią są prawie takie same /choć te ostatnie nieco wyższe/.

Najwięcej "przeciwników" mają M.F.Rakowski i J.Urban. Liczebność grupy sympatyków M.F.Rakowskiego w kolejnych badaniach była zbliżona i wahała się od 26,1 do 32,5% respondentów. Bardziej zmieniały się odsetki jego "przeciwników" - od 52,9 /w grudniu '86 / do 34,7% /w lipcu '87/. Z kolei do sympatyków J.Urbana zaliczało się od 19,8% /w lipcu '86/ do 28,8% badanych /w lipcu i listopadzie '87/. Odsetek nie darzących go sympatią zawsze był znaczny /największy w porównaniu z 27 interesującymi nas osobami/. Do kwietnia 1987 roku ponad połowa badanych należała do "przeciwników" rzecznika rządu. W połowie bieżącego roku odsetek ten wyraźnie się zmniejszył.

Poszukując społecznych i politycznych uwarunkowań zaufania do wybranych polityków oraz ich popularności, obliczyliśmy średnie oceny zaufania i popularności³ dla W.Jaruzelskiego, J.Glempa, Z.Messnera i L.Wałęsy w podgrupach wyodrębnionych ze względu na różne cechy społeczno-demograficzne badanych - tabela 8 i 9.

Analiza danych zawartych w tabelach 8-9 skłania do wniosków zbliżonych do tych, które nasuwały się podczas analizy uwarunkowań zaufania do instytucji. Najwyraźniej bowiem są one zróżnicowane przez przynależność organizacyjną, doświadczenie polityczne oraz ocenę własnej sytuacji materialnej. Można zatem generalnie stwierdzić, że stosunek do instytucji i organizacji społecznych i politycznych oraz ludzi, którzy pełnią w nich kluczowe role, jest określany w znacznym stopniu przez trwałe nastawienia polityczne /ich wyrazem jest między innymi przynależność do określonych organizacji/ oraz poczucie zaspokojenia bądź deprywacji potrzeb materialnych.

³ Średni poziom popularności jest wskaźnikiem obliczonym podobnie jak średni poziom zaufania. Wskaźnik ten przybiera wartości od 0 do 100 punktów. Wartość maksymalną 100 średni poziom popularności osiągnąłby wtedy, gdyby wszyscy badani stwierdzili, że określony polityk zyskał ich sympatię, wartość minimalną 0 - gdyby wszyscy wybrali odpowiedź "nie zyskał mojej sympatii".

Tabela 8

w punktach

Cechy badanych	Średni poziom zaufania do poszczególnych polityków mierzonych na skali od 0 do 100 punktów			
	W.Jaruzelski	Z.Messner	J.Glemp	L.Wałęsa
1	2	3	4	5
<u>Płeć</u>				
Mężczyzna	68,9	60,0	74,0	35,1
Kobieta	70,3	63,5	77,8	37,3
<u>Wiek</u>				
Do 24	67,0	58,6	74,5	42,3
25-34	66,3	60,1	71,1	33,8
35-44	71,0	63,5	74,6	32,5
45-60	70,4	62,0	78,5	37,6
Ponad 60 lat	74,5	65,0	81,8	36,4
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	72,8	66,0	78,4	37,4
Miasto	67,9	59,5	74,5	35,2
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	72,6	64,4	80,7	38,9
Zasadnicze zawodowe	68,0	59,6	74,5	36,6
Średnie	67,9	60,7	73,4	33,2
Wyższe	68,6	61,2	68,3	33,5
<u>Przynależność do organizacji</u>				
Należący do:				
- PZPR	77,3	65,1	62,7	17,0
- innych organizacji	72,2	63,0	76,9	34,8
Nie należący do żadnej organizacji	66,7	60,5	78,0	40,5
<u>Doświadczenie polityczne przed 13 grudnia 1981 r.</u>				
Należący do:				
- NSZZ "Solidarność"	64,0	56,9	78,1	42,3
- innych związków zawodowych	75,1	63,3	72,5	24,8
Nie należący do związków zawodowych	69,7	62,9	76,2	37,7

1	2	3	4	5
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>				
Wierzący, praktykujący regularnie	69,1	62,4	81,6	42,2
Wierzący, praktykujący nieregularnie	69,4	61,2	76,2	34,0
Wierzący, ale niepraktykujący	71,6	61,3	64,8	24,1
Niewierzący	71,2	61,8	53,3	21,6
<u>Własna sytuacja materialna /w ocenie respondentów/</u>				
Zła	64,3	57,1	76,3	40,1
Średnia, przeciętna	71,9	63,8	75,3	34,1
Dobra	75,4	67,0	75,9	32,7

Tabela 9

w punktach

Cechy badanych	Średni poziom popularności poszczególnych polityków mierzony na skali od 0 do 100 punktów			
	W.Jaruzelski	Z.Messner	J.Glemp	L.Wałęsa
1	2	3	4	5
<u>Płeć</u>				
Mężczyzna	72,9	55,0	83,0	42,3
Kobieta	75,8	57,7	86,1	42,2
<u>Wiek</u>				
Do 24	65,3	53,9	82,5	47,4
25-34	69,1	52,3	79,6	39,8
35-44	78,2	62,4	82,6	39,9
45-60	76,3	56,4	86,5	43,0
Ponad 60 lat	82,4	59,1	91,6	43,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	76,2	60,1	88,2	44,0
Miasto	73,7	54,6	82,1	41,0

1	2	3	4	5
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	78,6	57,4	91,0	45,8
Zasadnicze zawodowe	72,7	55,4	85,1	42,8
Średnie	70,6	55,6	80,4	39,3
Wyższe	74,8	59,1	70,3	35,8
<u>Przynależność do organizacji</u>				
Należący do:				
- PZPR	85,9	62,7	65,0	29,8
- innych organizacji	78,2	57,3	86,1	36,3
Nie należący do żadnej organizacji	69,9	54,7	87,5	36,7
<u>Doświadczenie polityczne przed 13 grudnia 1981 r.</u>				
Należący do:				
- NSZZ "Solidarność"	67,5	50,1	85,4	53,8
- innych związków zawodowych	82,5	59,5	79,3	29,3
Nie należący do związków zawodowych	73,8	57,4	85,8	42,5
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>				
Wierzący, praktykujący regularnie	73,6	56,6	92,2	50,4
Wierzący, praktykujący nieregularnie	73,6	57,4	85,7	39,0
Wierzący, ale niepraktykujący	78,4	56,0	70,0	29,3
Niewierzący	75,7	53,3	50,0	20,9
<u>Własna sytuacja materialna /w ocenie respondentów/</u>				
Zła	69,5	51,3	87,5	46,1
Średnia, przeciętna	77,1	59,2	83,1	39,9
Dobra	77,5	60,0	81,0	40,0

ANEKS

Podstawowe dane o zbiorowości badanych

Płeć

Mężczyzna - 48,7%

Kobieta - 51,3%

Wiek

Do 24 - 13,1%

25-34 - 26,8%

35-44 - 17,5%

45-60 - 24,3%

Ponad 60 lat - 18,3%

Miejsce zamieszkania

Wieś - 40,1%

Miasto - 59,9%

Wykształcenie

Podstawowe - 37,4%

Zasadnicze zawodowe - 22,4%

Średnie - 31,0%

Wyższe - 9,2%

Przynależność do organizacji

Należący do:

- PZPR - 11,9%

- innych organizacji - 31,4%

Nie należący do żadnej organizacji - 56,7%

Doświadczenie polityczne sprzed 13 grudnia 1981 r.

Należący do:

- NSZZ "Solidarność" - 21,2%

- innych związków zawodowych - 20,8%

Nie należący do związków zawodowych - 57,9%

Stosunek do wiary i praktyk religijnych

Wierzący, praktykujący regularnie - 51,2%

Wierzący, praktykujący nieregularnie - 28,9%

Wierzący, ale niepraktykujący - 12,9%

Niewierzący - 7,1%

Własna sytuacja materialna /w ocenie respondentów/:

Zła - 36,3%

Średnia, przeciętna - 48,4%

Dobra - 15,3%